

พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562)

ณัชชา สุขรุ่ง¹ ทรงยศ เบญจदानนท์¹ วรายุทธ สมบูรณ์¹ สิริินดา บุญประสาน¹ กนกพร วงษ์แก้ว¹
อภิสร่า สว่างศรี¹ และปรารธนา แซ่ฮึง¹

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ben4359093@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง " พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562)" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาสาเหตุการพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน 3. เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยเป็นคำถามปลายเปิด ดังนี้ 2.1 พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบันคืออะไร 2.2 สาเหตุการพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน มีสาเหตุจากปัจจัยใดบ้าง 2.3 แนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม มีแนวทางในการอนุรักษ์ได้อย่างไรบ้าง การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านกรจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) โดยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ บทความ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่มีการเผยแพร่ทางออนไลน์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เปิดให้เข้าถึงได้ ระยะที่ 2 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562)

คำสำคัญ: พลวัต , งานเทศกาล , องค์พระปฐมเจดีย์

The dynamics of the festival of worshipping Phra Pathom Chedi Nakhon Pathom Province From the past to the present (A.D. 1974-2019)

¹*Social Studies Program Faculty of Humanities and Social sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University*
ben4359093@gmail.com

Abstract

The research study "The dynamics of the festival of worshipping Phra Pathom Chedi Nakhon Pathom Province From the past to the present (A.D. 1974-2019) "The objective is to 1. To study the dynamics of the festival of worshipping Phra Pathom Chedi Nakhon Pathom Province From the past to the present. 2. To study the cause of the dynamics of the festival of Phra Pathom Chedi. Nakhon Pathom Province From the past to the present. 3. To find ways to preserve the Phra Pathom Chedi worship festival. Nakhon Pathom Province

The research instruments used in this research were the in-depth interview questions which were in accordance with the research objectives, with open-ended questions as follows: 2.1 The dynamics of the Phra Pathom Chedi worship festival. Nakhon Pathom Province What is it from the past to the present? 2.2 The cause of the dynamics of the Phra Pathom Chedi worship festival Nakhon Pathom Province From past to present What is the cause? 2.3 Conservation guidelines for Phra Pathom Chedi worship festival, Nakhon Pathom Province. What are the guidelines for conservation? The study and data collection are divided into 2 phases as follows: Phase 1 The researcher has studied and collected the information regarding organizing the Phra Pathom Chedi worship festival. Nakhon Pathom Province From the past to the present (1974-2019) by studying information about the history of Phra Pathom Chedi Nakhon Pathom Province There are important sources of information such as books, journals, publications, articles and information on the internet. Including research papers that are distributed online from various universities Which is open for access. Phase 2 Study and collection of information on the festival of worshipping Phra Pathom Chedi. Nakhon Pathom Province From the past to the present (A.D. 1974-2019)

Keywords: Dynamics, festival, Phra Pathom Chedi

1. บทนำ

(พระพรหมเวที, 2546) จากการสันนิษฐานพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยในราวพุทธศตวรรษที่ 2-3 หรือเมื่อประมาณ พ.ศ. 236 พระเจ้าอโศกได้ส่งพระสมณทูตจากอินเดีย ได้แก่ พระโสณะและพระอุตตระ ได้เดินทางมายังดินแดนประเทศไทย ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า “สุวรรณภูมิ” ดินแดนที่มีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศต่าง ๆ รวมกันอยู่หลายประเทศ ทั้งพม่า เวียดนาม กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ไทย และนับจากนั้นเป็นต้นมาอารยธรรมแห่งพระพุทธศาสนาก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย แนวคิดและวิถีการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย มีความเกี่ยวข้องกับผู้คนทุกชั้น นับตั้งแต่สถาบันพระมหากษัตริย์จนถึงชาวบ้านทั่วไป พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ปรัชญาการดำรงอยู่ในวิถีชีวิต และการสร้างสรรค์ในเชิงศิลปวัฒนธรรมจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา และกระบวนการที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมทางสังคมในขณะที่สถานที่สำคัญหรือวัดในทางพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการในสาขาต่าง ๆ ทั้งในด้านโบราณคดี จารัตประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ฯลฯ ซึ่งนับว่ามีคุณค่าและมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเชื่อมโยงเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของผู้คนในสังคม

โดยที่มามองครุฑประทุมเจดีย์สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นจากการที่พระอรหันต์ 2 องค์ ซึ่งเป็นพระสมณทูตที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งมาจากประเทศอินเดีย เมื่อประมาณพุทธศักราช 236 และได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ชาวบ้านผู้ที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาช่วยกันก่อสร้างองค์พระปฐมเจดีย์ขึ้นมา เจดีย์องค์ที่ 2 เป็นพระปรางค์ลักษณะเดียวกันกับพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพฯ ซึ่งการสร้างขึ้นของเจดีย์องค์ที่ 2 เป็นตำนานเรื่องเล่าของพระยาพานครองเมืองทวารวดีที่ได้ทรงเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนา มีความสูง 42 วา 2 คอก ครอบพระปฐมเจดีย์ องค์ที่ 1 ไว้ อุโบสถยังคงอยู่ที่เดิม กาลเวลาล่วงเลยมาถึง พ.ศ. 2396 ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 ทรงสร้างพระปฐมเจดีย์ ทรงระฆังคว่ำสูง 60 วา 2 คอก ครอบองค์พระปฐมเจดีย์ ทั้ง 2 องค์ไว้ จนองค์พระปฐมเจดีย์ได้สูงตระหง่านให้ผู้คนประชาชนทั่วไปที่มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเยี่ยมชมและแวะเวียนมาสักการะตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

นับตั้งแต่การก่อสร้างองค์พระปฐมเจดีย์จนถึงปัจจุบัน ด้วยแรงศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาต่อองค์พระปฐมเจดีย์ จึงทำให้เกิดเทศกาลที่สำคัญคือเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เกิดขึ้นในทุกๆ ปี จากอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 45 ปี ตลอดระยะที่ผ่านมามีเกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและพัฒนาให้เข้ากับบริบทของผู้คนในสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและสังคมอย่างรวดเร็ว ท าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์อย่างต่อเนื่อง มาโดยตลอด ทาให้ผู้จัดทำเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาพลวัตการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ โดยหาสาเหตุที่ ท าให้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดไปถึงร่วมกันหาทางอนุรักษ์เทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสาเหตุการพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน
3. เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตของการวิจัย

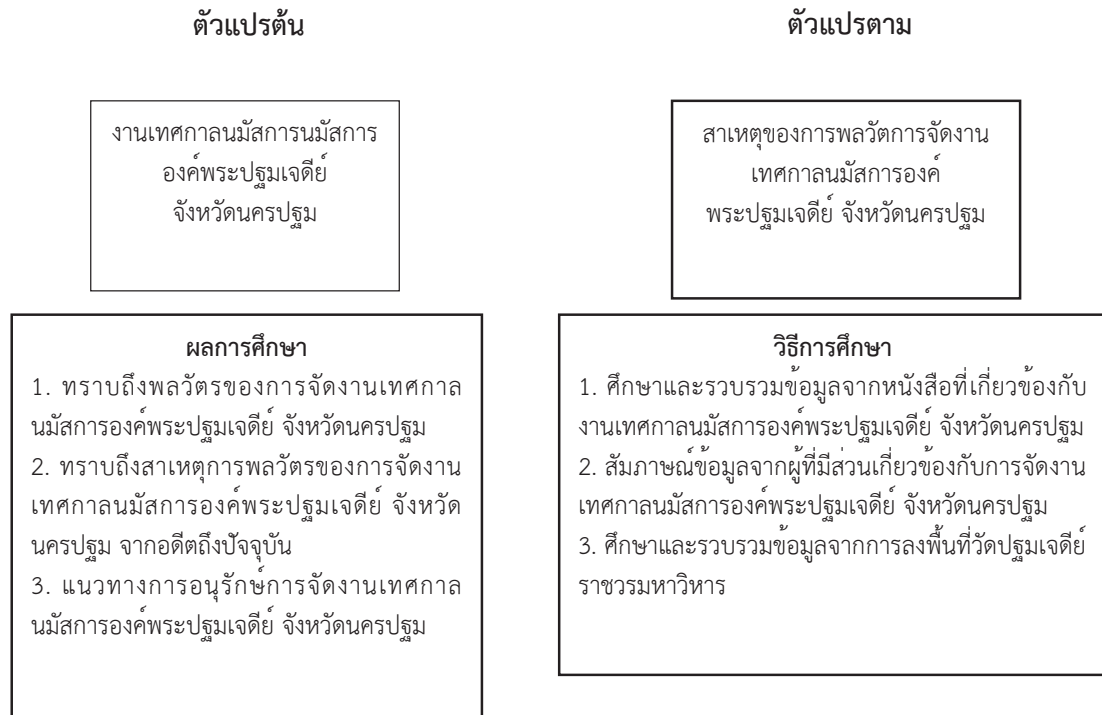
ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ศึกษา คือ

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
2. สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาค้นคว้าศึกษาข้อมูลจากระยะเวลาของประเด็นในการศึกษา ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ศึกษา คือ การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ในช่วงปีพุทธศักราช 2517 จนถึง พุทธศักราช 2562 โดยจัดในช่วงวันที่ 8-16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562

ขอบเขตด้านสถานที่ การศึกษาค้นคว้าศึกษาข้อมูลจากการลงพื้นที่ การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ศึกษา คือ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ วัดปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร 27 ถนนชาวพระ ต.บพระปฐมเจดีย์ อ.แก่งเมือง จังหวัดนครปฐม

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562)” นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้แนวทางการศึกษาเชิงมานุษยวิทยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามล าดับดังต่อไปนี้

- 4.1 ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการคัดเลือก
- 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
- 4.3 ขั้นตอนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และวิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มคณะกรรมการการจัดงานฝ่ายสงฆ์
2. กลุ่มคณะกรรมการการจัดงานฝ่ายฆราวาส
3. กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มาเที่ยวงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

สำหรับวิธีการคัดเลือกใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยเป็นค าดมปลายเปิด ดังนี้

1. พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน คืออะไร

2. สาเหตุการพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน มีสาเหตุจากปัจจัยใดบ้าง

3. แนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม มีแนวทางในการอนุรักษ์ได้อย่างไรบ้าง

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดย คณะผู้วิจัยได้ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐมจำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมของข้อแนวคำถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลเรื่อง พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562)

4.3 ขั้นตอนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับขั้นตอนในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) โดยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ บทความ และข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่มีการเผยแพร่ทางออนไลน์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เปิดให้เข้าถึงได้ สำหรับการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้พิจารณาหลายลักษณะ เช่น การพิจารณาตัวผู้เขียนหรือคุณสมบัติของผู้เขียนว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด ได้ข้อมูลจากอะไร มีหลักที่สมเหตุสมผลหรือไม่ และที่สำคัญคือผู้เขียนคนนั้นหรือกลุ่มนั้นมี “อุดมการณ์” อย่างไร เขียนโดยมีวัตถุประสงค์ใด จากนั้นตรวจสอบว่าเอกสารนั้นเขียนขึ้นเมื่อใด ที่ใด และเอกสารนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ทั้งหมดนี้จะต้องมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนับสนุนการตอบคำถาม และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ระยะที่ 2 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่มในพื้นที่ ที่ศึกษาโดยมีกระบวนการที่ สาคัญ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) ด้วยวิธีการแบบ face to face 1 ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) สาเหตุการพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน แนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเจาะจงที่สามารถให้ความรู้ ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน ได้แก่ 1. กลุ่มคณะกรรมการจัดงานฝ่ายสงฆ์ 2. กลุ่มคณะกรรมการจัดงานฝ่ายฆราวาส 3. กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มาร่วมงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

นอกจากนี้ ตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยยังได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และสังเกตในพื้นที่โดยใช้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด ได้แก่

1. การสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการ (Formal Interview) และไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามตลอดระยะเวลาการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลภาคสนามโดยการทำการสัมภาษณ์และศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูล

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) มาวิเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลเพื่ออธิบายพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) สาเหตุการพลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ และแนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โดยนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

5. ผลการวิจัย

1. พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นงานประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต โดยต่างนัดหมายกันมา เพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ

ร่วมกันบริจาคทรัพย์บำรุงรักษาองค์พระปฐมเจดีย์ให้มั่นคงสืบต่อไป มีหลักฐานปรากฏว่า งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ที่จัดอย่างเป็นพิธีการ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 คือ หลังจากที่โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ครั้งใหญ่แล้ว ประมาณปี พ.ศ. 2396 ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนาโดยตลอด ซึ่งในช่วงสมัยปี พุทธศักราช 2517 ทางวัดได้จัดจำเองโดยใช้รูปแบบของงานวัดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาโดยตลอดเวลาให้มีระเบียบ และมาตรฐานเพื่อให้ผู้คนที่เข้ามาสักการะองค์พระปฐมเจดีย์ได้รับความสะดวกสบาย

2. สาเหตุการพลัดพรกของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โดยสามารถแบ่งสาเหตุของการพลัดออกเป็น 3 ประการได้แก่ 1. การเพิ่มขึ้นของประชากร 2. ค่านิยมของคนในปัจจุบันและ 3. เทคโนโลยีที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆให้มีระเบียบมากขึ้นตามยุคสมัย โดยมุ่งให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากที่สุดในการมางาน โดยปัจจุบันมีการจัดระเบียบร้านค้า ซึ่งวัดเป็นผู้ดูแลอำนวยความสะดวก เช่น ห้องนำ ไฟฟ้า เป็นต้น ด้านการเดินทางคนสมัยก่อนคนเดินทางมา งานโดยการนั่งรถเมล์มางาน พอเดินเล่นเสร็จก็กินนอนภายในบริเวณวัดเนื่องจากพอดึกแล้วรถก็จะหมด แต่ในปัจจุบันคนเน้นการเดินทางโดยรถส่วนตัวจนที่จอดรถไม่เพียงพอ โดยสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนาเกิดจากเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปวัดจึงต้องปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อดึงดูดให้คนสนใจเข้ามาร่วมงานมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

1. ประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ให้เกิดความสนใจที่อยากเข้าร่วมงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
2. เข้าร่วมงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
3. ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
4. เผยแพร่บทความ จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อชักชวนเยาวชนให้หันมาเที่ยวงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

6. สรุปและอภิปรายผล

พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบันงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นงานประเพณีที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต โดยต่างนัยหมายกันมา เพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุร่วมกันบริจาคทรัพย์บำรุงรักษาองค์พระปฐมเจดีย์ให้มั่นคงสืบต่อไปมีหลักฐานปรากฏว่า งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ที่จัดอย่างเป็นพิธีการ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 คือ หลังจากที่โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ครั้งใหญ่แล้ว ประมาณปี พ.ศ. 2396 ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนาโดยตลอด ซึ่งในช่วงสมัยปี พุทธศักราช 2517 ทางวัดได้จัดจำเองโดยใช้รูปแบบของงานวัดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาโดยตลอดเวลาให้มีระเบียบและมาตรฐานเพื่อให้ ผู้คนที่เข้ามาสักการะองค์พระปฐมเจดีย์ได้รับความสะดวกสบาย

สาเหตุการพลัดพรกของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบันสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โดยสามารถแบ่งสาเหตุของการพลัดออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1. การเพิ่มขึ้นของประชากร 2. ค่านิยมของคนในปัจจุบัน และ 3. เทคโนโลยี ที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ให้มีระเบียบมากขึ้น ตามยุคสมัย โดยมุ่งให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากที่สุดในการมางาน โดยปัจจุบันมีการจัดระเบียบร้านค้า ซึ่งวัดเป็นผู้ดูแลอำนวยความสะดวก เช่น ห้องนำ ไฟฟ้า เป็นต้น ด้านการเดินทางคนสมัยก่อนคนเดินทางมางานโดยการนั่งรถเมล์มางาน พอเดินเล่นเสร็จก็กินนอนภายในบริเวณวัดเนื่องจากพอดึกแล้วรถก็จะหมด แต่ในปัจจุบันคนเน้นการเดินทางโดยรถส่วนตัวจนที่จอดรถไม่เพียงพอ โดยสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนาเกิดจากเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปวัดจึงต้องปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อดึงดูดให้คนสนใจเข้ามาร่วมงานมากยิ่งขึ้น

แนวทางการอนุรักษ์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

1. ประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ให้เกิดความสนใจที่อยากเข้าร่วมงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
2. เข้าร่วมงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
3. ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

4. เผยแพร่บทความ จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อชักชวนเยาวชนให้หันมาเที่ยวงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ที่ให้การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาในเวลาที่ยังจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านอื่นๆ อาทิ เช่น ทัศนคติของประชาชนที่มีต่องานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม แนวโน้มของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ในอนาคตข้างหน้า เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านอื่นๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พลวัตของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2517-2562) สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารณา แซ่ซึ้ง ที่สละเวลาอันมีค่าของท่านให้ความใส่ใจดูแลมาโดยตลอดและคอยให้คำปรึกษางานวิจัยฉบับนี้ให้ผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ พระครูปฐมพิทยาภรณ์ (สมพงษ์ ภาททาจาโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ได้ให้ความกรุณาถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งนายอัครพนธ์ เจริญโชติวงศ์ พนักงานศาสนการวัดพระปฐมเจดีย์ และคุณพัชรี บุญศรีอุดมสุข ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ความรู้แก่คณะผู้จัดทำขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รัก คุณพ่อ คุณแม่ ที่สนับสนุนให้ศึกษาเล่าเรียน คำวิสาธุกรรมในการศึกษาวิจัยและเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา สุดท้ายขอขอบคุณคณะผู้จัดทำทั้งหมดที่ได้ร่วมมือกันจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

ญาณิกา อักษรน ๑. (25๕๖). พลวัตความหมายคำว่า “บ้าน” ของคนไร้บ้าน. สืบค้นวันที่ 4 มีนาคม 2563 จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5408031150_3893_3474.pdf.

พระพรหมเวที. ที่ระลึกในงานเทศกาลนมัสการพระปฐมเจดีย์ ปี 2561. กาญจนบุรี : ธรรมเมธี-สหายพัฒนาการพิมพ์ , 2561.

พระครูปฐมพิทยาภรณ์ (สมพงษ์ ภาททาจาโร), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, 1 มีนาคม 2563.

พระพรหมเวที. ที่ระลึกวันอดีตเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ ปีที่ ๒๕. กาญจนบุรี : สหายพัฒนาการพิมพ์, 2558.

พัชรี บุญศรีอุดมสุข, ประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดนครปฐม, 1 มีนาคม 2563.

ระวีวรรณ โอบารรัตน์มณี. (2558). พลวัตของย่านเก่าในเมืองอนุรักษ์ของไทย. สืบค้นวันที่ 4 มีนาคม 2563 จาก <file:///C:/Users/User/Downloads/Documents/06.pdf>

วัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร. ที่ระลึกในงานฉลองสมโภชองค์พระปฐมเจดีย์ครบ ๑๕๐ ปี. กาญจนบุรี : ธรรมเมธี-สหายพัฒนาการพิมพ์ , 2546.

วัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร จ.นครปฐม. (2559). พระอารามหลวงชั้นเอกพิเศษ ชนิดราชวรมหาวิหาร. สืบค้นวันที่ 4 มีนาคม 2563 จาก <http://www.dhammadhai.org/watthai/central/watprapathomchedi.php>.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมพระปฐมเจดีย์และพระราชวังสนามจันทร์. กรุงเทพฯ : บริษัทยูต้า จ ักัด , มปป.

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดนครปฐม วิทยาลัยครูนครปฐม. โบราณสถาน และศิลปกรรมในจังหวัดนครปฐม. นครปฐม : ส านักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ , 2533

อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2554). พลวัตการปฏิสัมพันธ์และชาติพันธุ์อารังของชาวเกาะลันตา จังหวัดกระบี่. สืบค้นวันที่ 4 มีนาคม 2563 จาก

<http://research.culture.go.th/index.php/research/item/906-st124.html>.

อัมพิกา ยะค ป้อ. (2554). พลวัตและบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านที่บ้าน

ไม้ลุงชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นวันที่ 4 มีนาคม 2563 จาก

http://161.200.145.125/bitstream/123456789/29316/1/ampika_ya.pdf.

อัครพนธ์ เจริญโชติวงศ์, พนักงานศาสนการวัดพระปฐมเจดีย์, 1 มีนาคม 2563.